

Katalin Prajda, *Network and Migration in Early Renaissance Florence, 1378-1433. Friends of Friends in the Kingdom of Hungary*, Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018, 260 stranica

U zadnje je vrijeme uvelike porastao interes za proučavanjem migracija i s njima povezanim granicama kroz povijest, prvenstveno uslijed trenutnih masovnih migracijskih gibanja u svijetu. Jedna u nizu takvih studija jest i monografija *Network and Migration in Early Renaissance Florence, 1378-1433. Friends of Friends in the Kingdom of Hungary* (2018) autorice Katalin Prajde, mađarske povjesničarke koja se pretežito bavi kasnosrednjovjekovnom i renesansnom Firencem i to posebice odnosom između Firence i Ugarskoga Kraljevstva. U sklopu potonjega istražuje nastanak, rasprostranjenost i djelovanje firentinske zajednice u Ugarskomu Kraljevstvu, odnosno prijenos društvenih, kulturnih i umjetničkih trendova iz razvijenije Italije u samu Ugarsku. Međutim, autoričin interes za migracijama starijega je datuma pa ova studija predstavlja sintezu njezinoga dugogodišnjega rada u firentinskim i u drugim talijanskim arhivima od 2004. pa sve do 2017. godine.

Knjiga je napisana na engleskomu jeziku i to vrlo sažeto, koherentno i jezgrovito, posebice uzimajući u obzir opsežnost izvorne građe. Na taj se način studija pokazuje kao ogledni primjer anglofone historiografije, posve nalik znanstvenoj produkciji jednoga Oxforda ili Cambridgea, koja uvelike vodi računa o primjerenoj duljini teksta (između dvjesto i tristo stranica), jasno definiranoj metodologiji rada i tezi odnosno postavljenim ciljevima monografije.

Knjiga započinje kratkim zahvalama (9-11) nakon čega autorica u uvodu (11-25) predstavlja svoj znanstveni aparat, koji se sastoji od razmatranja firentinske zajednice kao društvene mreže koja ima svoje središte oko kojega se oblikuju jezgra, vanjski krug i pe-

riferija mreže. Takva koncepcija predstavlja složeniju razradu paradigme središta i periferije, koja je vrlo popularna i na koncu usko povezana s prozopografskom metodom, bez koje ni ova studija ne bi bila moguća. Uza sve to autorica daje pregled dosadašnjih spoznaja o društvenim mrežama kao i osvrt na korištenu izvornu građu.

U prvomu poglavlju, pod naslovom *Florentine Networks in Europe* (25-67), autorica prati širenje firentinske mreže po cijeloj Europi s naglaskom na ugarski kontekst i na razmatrano Albizzi razdoblje (1382. – 1434.). Pritom elaborira ustrojstvo gradske vlasti, mehanizme donošenja odluka i mikrodinamiku moći unutar vladajućih skupina. Treba istaknuti specifičnost firentinskoga uređenja u pitanju položaja gradskih plemića i magnaata (nominalno pripadnika gibelinske struje), koji su koncem 13. stoljeća (pod novim zakonskim izmjenama) izgubili pravo obnašanja vlasti, dok su vlast u velikoj mjeri preuzele gradske gilde i obrtničke korporacije zajedno s trgovcima. Takva vladajuća struktura stekla je i formalne obrise kroz gvelfsku “stranku” (*Parte Gvelfa*), koja je dominirala do kraja 1370-ih godina, nakon čega je njihova antigibelinska oštrica uvelike oslabljena, prvenstveno kao rezultat neuspješne *ciompi* pobune (1378. – 1382.). Međutim, gibelinske plemićke obitelji već su do tada ostale bez najvećega dijela svoje imovine i utjecaja u gradu, svedene na margine javnoga života. Upravo je obitelj Scolari, središte firentinske mreže u Ugarskoj, bila jedna od takvih obitelji narušenoga ugleda i bogatstva.

Naime, u poglavlju *The Centre of the Network: The Scolari Family* (67-93) autorica nastavlja kako su pojedini pripadnici obitelji Scolari koncem 14. i početkom 15. stoljeća došli do najviših položaja na dvoru kralja Sigismunda Luksemburškoga. Ključni čovjek u tome procesu bio je Filippo de Scolari, vjerojatno poznatiji u hrvatskoj historiografiji kao Pippo Spano, koji je netom prije 1390. godine potražio svoju sreću kao i onu svoje obitelji u Ugarskoj. U manje od dvadeset godina, zahvaljujući patronatu kralja Sigi-

smunda, stekao je status ugarskoga magnata kao i članstvo u kraljevomu elitnom Zmajevu redu od 1408. godine. Dakle, uživao je njegovo iznimno povjerenje iako je kralj općenito bio sumnjičav prema Firentincima. Središte firentinske mreže činili su još njegov brat Mateo, rođak Andrea te nećaci Filippo, Giambonino i Lorenzo, no njegovo je djelovanje bilo krucijalno, a ujedno i vrlo zorno svjedoči što je sve tada bilo ostvarivo uz pravoga pokrovitelja.

Nakon središnjega dijela autorica raščlanjuje jezgru mreže, koja se formirala na kriteriju krvnoga i bračnoga srodstva s obitelji Scolari, u poglavlju *The Core of the Network: Friends of Blood and Marriage* (93-143). Vanjski krug mreže, koji su prvenstveno tvorili njihovi poslovni partneri i obiteljski prijatelji, prikazuje se u poglavlju *The Outer Circle of the Network: Friends of Business* (143-185). Na koncu se autorica dotiče i periferije mreže, sastavljene od slikara, zlatara i arhitekata u nekoj vrsti klijentskoga odnosa s obitelji Scolari, koja je nastojala povećati svoj imidž i simbolični kapital kroz umjetničko pokroviteljstvo. Na koncu, autorica u posljednjemu poglavlju *Conclusions: Network and Migration* (211-215), ističe ključnu važnost pojedinačnih ili obiteljskih migracija u kulturnoj transmisiji, kako u srednjemu vijeku, tako i u suvremenosti. Knjiga završava genealoškim prilogima (215-227), bibliografijom (227-247) i kazalom (247-260).

Uzimajući u obzir sve sadržajne, metodološke i jezično-stilske karakteristike, monografija predstavlja vrlo zanimljivo i poticajno štivo, koje prati djelovanje firentinske zajednice, a čije tragove nalazimo i u kasnosrednjovjekovnoj Hrvatskoj. U tome bi smislu studija mogla služiti kao ogledni i komparativni materijal, posebice u metodološkome pogledu, u svrhu proučavanja društvenih i političkih mreža na području srednjovjekovne Hrvatske, a s kojima se firentinska mreža susreće na ovaj ili onaj način.

Ante Bećir

Pavao Maček, Pogledići i Malenići. Dva plemenita roda od Kurilovca: S priloženim rodoslovnim stablima, Zagreb: Društvo za povjestnicu Zagrebačke nadbiskupije "Tkalčić", 2019, 574 stranice i dva rodoslovna stabla

Ustrajnost Pavla Mačeka u objavljivanju rodoslovnih rasprava poznatijih hrvatskih plemenitih obitelji s prostora srednjovjekovne i novovjekovne Slavonije zaista zadivljuje. Nakon objavljivanja genealoške studije o Patačićima od Zajezde (2004.), potom dvije rasprave o Mikulićima od Brokunovca i Črnkovečkima od Črnkovca u obliku jedne knjige (2007.), o rodu Orehovečkih od Svetoga Petra Orehovca (2008.), o plemićima i barunima Kaštelanovićima od Svetoga Duha (2009.) i plemenitim rodovima Jelačića (2010.) objavljena je, evo, krajem 2019. godine i rasprava o dvama plemenitim rodovima od Kurilovca – Pogledićima i Malenićima. Pored spomenutih Pavao Maček je u obliku članaka u znanstvenim časopisima objavio također i rodoslovne rasprave o brojem članova manjim, ali ugledni(ji)m plemićkim obiteljima poput baruna Patačića od Zajezde (2006.), zatim Berislavićima Vrhričkim i Malomlačkim (2006.), Mihanovićima od Konšćice (2010.), Saićima od Pernice (2012.), Mrnjavčevićima od Brezovice (2015.) te barunu Magdaleniću od Male Mlake (2016.). Navedena su ostvarenja gotovo jedina znanstveno utemeljena historiografska postignuća u Hrvatskoj zapostavljene grane povijesne struke – genealogije. Kako bi na struči prihvatljiv način predočio rezultate vlastitih istraživanja, a nemajući oslonca u domaćoj recentnoj literaturi, autor se početkom objavljivanja navedenih djela ugledao na inozemne, mahom europske, studije čega se dosljedno i držao.

Na početku knjige objavljeni su tekstovi dvojice recenzenata rukopisa, dr. sc. Ivana Mirnika (5-9) i dr. sc. Stjepana Kožula (10-11). Potom slijede pomagala koja su od velike koristi svakomu tko se prihvati iščitavanja tek-